

CANTUS FIRMUS

DEMA
Josep Ramoneda

Salvador Cardús

Quina és la bona pregunta?

Esdeveniments dramàtics com els que han colpit París desencadenen una ànsia compulsiva d'explicacions. No en tenim prou coneixent els fets amb tota mena de detalls sinó que tenim necessitat d'entendre'ls, de buscar-hi un perquè. I, sobretot, volem exorcitzar la por que provoca la irrupció d'un acte criminal enmig de les nostres rutines quotidianes. Unes rutines que són, en definitiva, la font principal de la seguretat que ens dona saber que vivim en un món relativament previsible, i de la confiança en nosaltres mateixos, indispensable per alleujar l'ansietat davant de l'inesperat.

I VET AQUÍ LA PRIMERA paradoxa: la nostra seguretat i la nostra confiança, fonamentades en un sistema de rutines donades per descomptat, necessiten moltes menys explicacions que les que demanen els fets excepcionals que les fan trontollar. Tanmateix, l'abundància de relats sobre l'excepcionalitat no sempre pacifica l'angoixa davant de l'inexplicable. I em temo que aquests dies pot haver passat això mateix, particularment quan descobrim que les veus expertes no acaben de coincidir –si no són obertament contradictòries– en les raons que ens ofereixen.

LA PRIMERA DIFICULTAT interpretativa d'aquests atemptats a París és que obren debats en plans molt diversos. En aquest cas, per raons òbvies, hi ha la qüestió de la llibertat d'expressió –inexistent en casos semblants–, però sobretot hi ha la de la tensió entre seguretat i llibertat, i encara la de la relació entre religió i violència, amb derivades com la del fanatisme. I també hi ha qui hi ha vist un acte de guerra lligat a la intervenció de França a la guerra de Síria, mentre d'altres ho vinculen a l'acció global d'uns "llops solitaris" empesos per una ideologia totalitària afavorida per les xarxes socials d'internet.

LA SEGONA CONTRARIETAT neix de la naturalesa que s'atribueixi als fets. Primer, és fàcil confondre la causa amb la seva justificació. Per entendre'ns: ¿un criminal se'n fa per la ideologia amb que justifica el seu crim, o la ideologia només embolcalla causes de les quals el mateix criminal no és conscient? Segon: ¿els atemptats són un fet excepcional, explicable principalment per les circumstàncies biogràfiques dels seus autors, o són la punta d'un iceberg que assenyalava un conflicte subterrani de naturalesa global? En el primer cas, haurien fracassat el sistema educatiu i els mecanismes d'integració social, i tindriem un problema de segregació econòmica i cultural. Però, per cada Amedy Coulibaly, quants Ahmed Merabet (el policia musulmà assassinat pel

ETIENNE LAURENT / EFE

.....
Les veus expertes no acaben de coincidir –si no són obertament contradictòries– en les raons que ens ofereixen dels atemptats de París

primer) *s'han fet* a França? En el segon cas, haurien fallat les agències d'intel·ligència estatals, ara menys coordinades, bé per Schengen, bé a causa de les maldestres intervencions militars als països àrabs –com opina el periodista Tomàs Alcoverro–, i la resposta hauria de ser bàsicament política.

FINALMENT, HI HA un tercer pla de confusions: la complexa relació entre fets, percepcions de la realitat i opinions. Vegeu-ho. 1) Oficialment, el 90 per cent de francesos són cristians, musulmans o jueus. Però als sondeigs només un 34 per cent diuen creure en Déu. 2) Com deia Carme Colomina a l'ARA de diumenge, amb un 8 i un 5 per cent de musulmans respectivament a França i al Regne Unit, els francesos i els britànics estan convençuts que són el 31 i el 21 per cent. I 3) ¿Com es pot distingir una anàlisi informada d'una mera opinió improvisada a cop de telèfon, per molt que la sostingui un acadèmic de prestigi? Què hi ha de prejudici i de coneixement en aquestes opinions?

DAVANT DEL L'ANSIETAT que provoca el desconegut, el més difícil segueix sent fer-se una bona pregunta, i mantenir viu el combat intel·lectual –i polític– per buscar-hi respostes, sempre provisionals. Vet aquí l'actitud més racional.